

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПАНСІЯ ТА МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Данилова Н.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Білоцький С.Д.

Інститут міжнародних відносин

У статті досліджено сучасні тенденції системи світового господарства, виявлено причини світової енергетичної кризи та її вплив на розвиток міжнародного ринку відновлюваних джерел енергії. Обґрунтовано необхідність економічної експансії європейського ринку відновлюваних джерел енергії в умовах інтенсифікації міжнародних економічних відносин. Проведено аналіз європейського ринку відновлюваної енергетики та визначено перспективні напрямки співробітництва України з ЄС в галузі.

Ключові слова: світова енергетична криза; ринок відновлюваних джерел енергії (ВДЕ); регулювання ринку відновлюваної енергетики; стратегія економічної експансії.

Постановка проблеми. Світова економічна система характеризується посиленням довгострокових взаємозв'язків та взаємопроникнення національних економік окремих держав в єдину глобальну систему, а також взаємним впливом на економічний та соціальний розвиток в межах даної системи. Характерними особливостями даного етапу розвитку світового господарства є формування глобального ринку, що зумовлює інтенсифікацію процесу інтернаціоналізації цього ринку та спрощує процес його експансії, а також, значне зростання кількості населення у планетарному масштабі та нерівномірне підвищення рівня добробуту у різних країнах світу, що актуалізує проблему енергозабезпечення та енергоефективності у світових масштабах.

Основною тенденцією функціонування світового енергетичного ринку є загостренням взаємовідносин між основними учасниками ринку: виробниками, транзитерами і споживачами енергоресурсів. Зростання напруги у взаємовідносинах між суб'єктами енергетичного ринку, змінюють механізми регулювання світового енергетичного ринку, що зумовлює появу нової галузі видобутку енергії, а саме, появу сфери альтернативних джерел енергії.

Система світового господарства є динамічною системою інтеграції міжнародних відносин між суб'єктами господарювання, що постійно зазнає трансформацій та характеризується такими економічними тенденціями, як інтенсифікація міжнародних економічних відносин; зміна та збільшення складової технологічної компоненти у виробництві; переважання темпів росту обробної промисловості над темпами росту енергетичних та сировинних галузей, що є наслідком впровадження ресурсо- і енергозберігаючих інноваційних моделей розвитку країн; збільшення темпів та ефективності інвестиційних процесів і підвищення виробництва товарів кінцевого споживання, в результаті оптимізації співвідношень між географічно віддаленими підрозділами виробництва; збільшення темпів росту непромислових галузей, що призводить до формування економіки послуг в багатьох країнах [49]; об'єктивне розуміння циклічності глобальних фінансово-економічних криз; переважання темпів росту попиту над темпами росту пропозиції товарів, особливо продовольчої та енергодобувної галузей; збільшення розриву у розвитку між країнами.

Характерною тенденцією сучасної міжнародної економіки є зміна економічних лідерів на користь таких розвинених країн, як США, Японія і європейські країни, які займають найвагомші позиції у розвитку світового господарства з точки зору

економічних та політичних зрушень. Процес формування глобального господарства зумовлює становлення єдиного економічного простору. В межах розвинених країн (наприклад, країн-членів ЄС) спостерігається економічна тенденція до утворення схожих економічних структур, а також раціоналізації форми їх організації, що призводить до утворення конкурентно-ринкової економіки, формування ринкових структур, схожих за головним параметрами. У розвинених країнах існує стабільна економічна тенденція до зближення рівнів розвитку господарств. Для компаній, які приймають рішення щодо виходу на міжнародний ринок, така тенденція його розвитку є позитивною та значно спрощує процес експансії даних ринків. Негативним аспектом глобалізації світового господарства є вразливість до наслідків кризових явищ, які, в сучасних умовах вимірюються в глобальному розмірі.

Такі тенденції призводять до появи проблем міжнародної конкурентоспроможності країн у світовій економічній системі, що зумовлює інтенсифікацію державного втручання у перебіг зовнішньоекономічних операцій між суб'єктами світового господарства. В сучасних умовах, уряди таких країн як Німеччина, США, Канада, визначають мінімальну і максимальну ціну на деякі товари. Відповідно, уряди держав з низьким економічним розвитком можуть встановлювати ціни на широке коло товарів для отримання рівноважної конкурентоспроможності, яка передбачає задоволення платоспроможного попиту та забезпечення прибутку національних виробників. При чому, побудова взаємовідносин країн, що розвиваються з рештою країн світу відбувається на основі зміни пріоритетів зовнішньої торгівлі – від обміну готових товарів/матеріалів і сировини до імпорту обладнання, призначеного для виробництва цих товарів. Імпортовані товари замінюються товарами власного виробництва, які при відповідній якості стають конкурентоспроможними. Вироблені товари країн, що розвиваються витісняють експортовані товари з розвинених країн, які змушені використовувати методи державного втручання за для утримання балансу у виробничій сфері, що доводить інтенсифікація процесу інтернаціоналізації країн Південно-Східної та Східної Азії та реакція урядів США та ЄС на їх експансію.

Для компаній з країн, що розвиваються процес інтернаціоналізації відкрив нові можливості у вигляді переорієнтації стратегій діяльності з огляду на вихід на зарубіжні ринки. На даному етапі розвитку світового господарства, уніфікація ринків та доступ до технологій, зумовлює можливість віль-

ного входу на іноземний ринок. Проте, інтенсифікація міжнародних ринкових відносин зумовлює появу загрози для компаній в освоєнні нових ринків у вигляді фактору часу, що сьогодні являється основним чинником успіху компаній при виході на міжнародний ринок. Саме тому, актуалізується необхідність формування такої стратегії економічної експансії нових ринків, яка дозволить максимально ефективно використати наявні ресурси для завоювання стійких позицій на міжнародному ринку у короткостроковий період.

На макрорівні, прикладом такої експансії є зростання ролі Азійського регіону у світовій економіці, що також є вагомим тенденцією у розвитку світової економічної системи, що викликано високими темпами економічного зростання і зростанням населення в цій групі країн. Це призводить до значного збільшення споживання енергії в регіоні, підвищення попиту на енергоресурси і призводить до диспропорцій у світовій енергетичній галузі. Протягом останніх 20-30 років, попит на продукти харчування, воду та енергоносії збільшився на 30-50%, чисельність населення подвоюється кожні 40-50 років, а виробництво та споживання енергії зростає у 2 рази кожні 12-15 років [33], в основному за рахунок саме Азійського регіону, що призводить до виникнення дисбалансу у світовій системі енергетичного забезпечення.

Основними причинами виникнення дисбалансу в енергетичній сфері є об'єктивний і необоротний процес глобалізації, вичерпність природних ресурсів, нестійкі ціни на нафту і газ, які мають тенденцію до зростання, посилення залежності між виробниками, транзитерами та споживачами енергоресурсів, посилення конкуренції за енергоресурси, високі витрати держбюджетів на транспортування продуктів нафтопереробки, технологічний прогрес, збільшення населення планети в геометричній прогресії, що безапеляційно призводить до збільшення обсягів споживання енергії, зміна регіональних пропорцій енергоспоживання, недостатній обсяг інвестицій в енергетичний сектор, зміна структури попиту та підвищення ролі окремих постачальників, значний зріст цін на енергоресурси, підвищення попиту на забезпечення енергетичних потреб транспорту, дисбаланс у нафтопереробній сфері, екологічна катастрофа та ін.

Сукупність даних причин призводить до того, що роль відновлюваних джерел в глобальній структурі енергопостачання продовжує зростати, сприяючи забезпеченню енергетичної та екологічної безпеки, збереження навколишнього середовища. Крім того, новий спосіб використання природних джерел енергії в розвинених країнах (наприклад, консервація запасів власних енергоресурсів в США; збільшення споживання сировини для неенергетичного використання палива) призводить до прискорення розвитку і освоєння нового ринку – альтернативних джерел енергії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В умовах підвищеного інтересу до пошуку та використання альтернативних видів енергії, ринок відновлювальних джерел енергії став предметом дослідження багатьох сучасних вітчизняних і зарубіжних вчених різних наукових галузей, серед яких Д. Бені, М. Кальтшміт, А. Візе, В. Штрейхер, В. Рау, Б. Заннер, С. Дунн та ряд інших. Не менш важливим є внесок вітчизняних вчених, які, в основному, досліджують питання ефективності використання відновлюваних джерел енергії і розглядають розвиток окремих напрямків. У вітчизняній літературі в цій області відомі дослідження таких вчених, як С. Алексєнко, А. Башун, С. Білоцький, Е. Бойко,

В. Геєць, Г. Гелетуха, В. Гомонай, В. Гондурак, Б. Данилишин, А. Долинський, Г. Калетник, М. Козоріз, В. Кухар, Н. Косар, А. Кузьмін, А. Ляпко, А. Макарчук, Н. Мхитарян, Л. Невара, Н. Передерій, Я. Побурко, Ю. Туниця, Н. Чухрай, С. Кудря, В. Дубровін, Г. Копітка, Г. Ковтун, Г. Марков, І. Масло та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на те, що щорічно все більша кількість вчених заглиблюються у дослідження новоствореного ринку, процес його формування не закінчений і тенденції розвитку ринку вимагають безперервного дослідження. Динаміка розвитку європейського ринку поновлюваних джерел енергії стає все більш стрибкоподібною і складною, частка відновлюваних джерел енергії в загальній структурі енерговиробництва не стабільна, підвищення міжнародної конкуренції з боку іноземних виробників зростає – сукупність даних факторів вимагає дослідження зміни механізмів державного регулювання європейського ринку альтернативних джерел енергії.

Мета статті – обґрунтувати об'єктивність економічної експансії європейського ринку відновлюваних джерел енергії в умовах інтенсифікації міжнародних економічних відносин, проаналізувати політико-правове середовище європейського ринку ВДЕ та визначити перспективні напрямки співробітництва України з ЄС в галузі відновлюваної енергетики.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи дослідження сучасної економічної літератури, присвячені ринку нетрадиційних джерел енергії, можна запропонувати класифікацію підходів щодо формулювання сутності (назви) галузі та її складових, а саме:

I. Згідно вітчизняного підходу (в країнах пострадянського простору), поняття «альтернативна енергетика»/»ринку альтернативних джерел енергії» та «альтернативні джерела енергії» – є загальноприйнятими як для наукового, так і для практичного трактування на теренах колишнього радянського простору. Складовими «альтернативної енергетики» є [1]:

- відновлювані джерела енергії (сонячна, вітрова, геотермальна та гідравлічна енергія, біомаса, низько потенційне тепло землі, води та повітря);
- вторинні джерела відновлюваної енергії (тверді побутові відходи, тепло промислових та побутових стоків, тепло та газ вентиляції);
- нетрадиційні технології використання не відновлюваних та відновлюваних джерел енергії (киснева енергетика, мікротурбіни, турбіни у малій енергетиці, газифікація та пероліз, каталітичні методи спалення та переробки органічного палива, синтетичне паливо);
- енергетичне устаткування (тепловий насос, машина Стірлінга, вихривна трубка, гідро парова турбіна та устаткування прямого перетворення енергії).

II. Згідно зарубіжного підходу (зокрема в США, Європейському Союзі), такі поняття, як «ринку відновлюваних джерел енергії» (англ. renewable energy) та «відновлювані джерела енергії» (англ. renewable energy sources) – використовують у зарубіжній теорії та практиці при аналізі функціонування ринку нетрадиційних джерел енергії. До відновлюваних джерел енергії відносять енергію течій, силу хвиль, сонячну енергію, енергію вітру, гідроелектростанції, променисту енергію, геотермальні електростанції, біомасу, стиснений природний газ, атомну енергетику [6].

Різні підходи до трактування сутності нетрадиційних джерел енергії зумовлюють відмінність у класифікації складових ринку нетрадиційної енер-

гетики. Зарубіжний підхід не виокремлює технології й устаткування при характеристиці відновлюваних джерел енергії, а узагальнює джерела та способи отримання енергії, в той час, як вітчизняний підхід чітко розділяє отримання енергії з нетрадиційних джерел на: безпосередньо джерела, методи видобутку енергії та технології.

Різниця у трактуванні сутності та класифікації галузі нетрадиційної енергетики в зарубіжному та вітчизняному підходах виявляє проблему правових критеріїв регулювання ринку відновлюваних джерел енергії, що актуалізує необхідність аналізу політико-правового середовища міжнародного ринку ВДЕ, особливо на стадії зародження глобальної енергетичної кризи, трансформації світового енергетичного ринку та формуванні якісно нового ринку відновлюваної енергетики.

Так як, в період посткризової адаптації, став зростати інтерес по відношенню до сфери відновлюваних джерел енергії, однією з основних причин розвитку ринку відновлюваної енергетики є розбалансування світового енергетичного ринку в період з 2003 по 2008 рр., причиною чого став високий темп зростання глобальної економіки і надзвичайно високий рівень попиту на енергію (рис. 1).

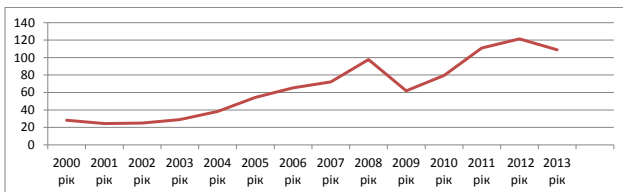

Рис. 1. Середньорічні ціни на нафту (\$ за барель) [7]

У період з 2003 по 2008 рр. середньорічний приріст споживання енергії в світі перевищував 3,1%, а в країнах, що розвиваються досягав 6%. Подібна динаміка попиту стала причиною для збільшення вартості всіх видів енергії, що видобувається з традиційних джерел, враховуючи неможливість нарощування пропозиції, так як на світовому ринку нафти виникла проблема виснаження родовищ, а також проблема нестачі інвестиційного капіталу, пов'язана з низьким його рівнем в період низьких цін на природні енергоресурси до 2002 року. Навіть не дивлячись на поживлення інвестиційного клімату в період з 2005 по 2008 рр., вартість видобутку природних ресурсів зростає, що істотно знизило інвестиційний інтерес до ряду проектів нафтовидобувної галузі. Крім того, фінансова криза 2008-2010 рр. і світова промислова рецесія істотно вплинули на світову енергетику, шляхом уповільнення темпів економічного зростання і попиту на традиційні джерела енергії, підвищенням рівня цін в умовах зниження попиту, загрози переорієнтації попиту на внутрішні джерела енергії. З початком виходу світової економіки з глобальної фінансової кризи, економічний дисбаланс поступово мінімізувався, сфера економічної взаємодії між країнами посилилась, що призвело до загострення геополітичних та соціальних конфліктів, які проявляються у протиріччях щодо переорієнтації підходів у подальшому розвитку глобального суспільства. Відповідно, ряд країн був змушений переглянути свою енергетичну стратегію.

Не дивлячись на те, що щорічно все більша кількість вчених заглиблюються у дослідження новоствореного ринку, процес його формування не закінчений і тенденції розвитку ринку вимагають безперервного дослідження. Динаміка розвитку ринку поновлюваних джерел енергії стає все більш стрибкоподібною і складною, тому що частка від-

новлюваних джерел енергії в глобальній структурі енерговиробництва то збільшується, то знижується.

Специфіка розвитку світового ринку відновлюваних джерел енергії характеризується такими причинами, як:

- обмеженість ресурсів із використання традиційних джерел енергії;
- необхідність забезпечення доступу до дешевого фактора виробництва та енергетичної незалежності учасників світового ринку;
- охорона навколишнього природного середовища;
- задоволення стрімко зростаючого попиту на світовому ринку енергетичних джерел та технологій.

Аналізуючи причини розвитку ринку відновлюваних джерел енергії, можна зробити висновки щодо їх ефективності, адже використання ВДЕ дозволить економити енергію та підвищити енергоефективність, що є важливою частиною пакета заходів, необхідних для скорочення викидів парникових газів, збільшити технологічне вдосконалення виробничого сектора, створити можливості для економічного зростання на основі інновацій та стійкої конкурентоспроможності енергетичної політики, знизити свою залежність від імпорту енергоносіїв як для промислового та споживчого секторів, так і на рівні держав. Перехід на децентралізоване виробництво енергії має багато переваг, у тому числі використання місцевих джерел енергії, підвищення безпеки постачання енергоносіїв, більш короткі відстані транспортування і скорочення витрат при передачі енергії, забезпечення визначеності для інвесторів і стимулювання безперервного розвитку технологій, які виробляють енергію з усіх видів поновлюваних джерел енергії.

Відновлювані джерела енергії є найбільш швидкозростаючим сектором в системі енергопостачання та для багатьох країн (США, ЄС, Китай, Бразилія, Канада та ін.) та являється важливою складовою енергозабезпечення (рис. 2.)

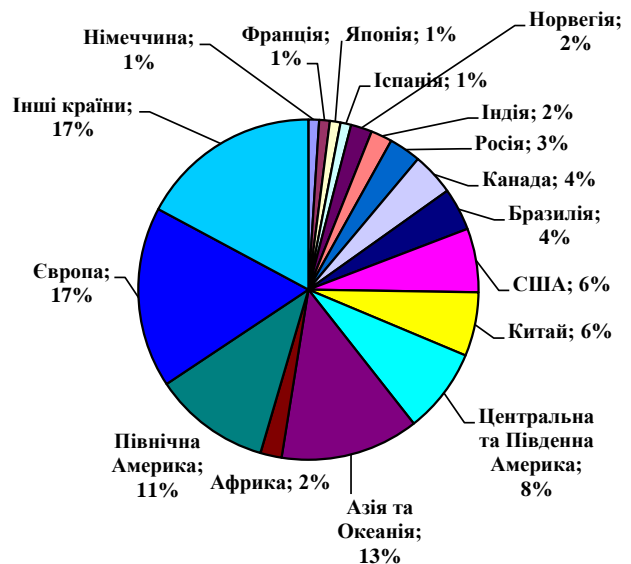

Рис. 2. Світове споживання енергії з відновлюваних джерел 2013, %

Аналіз динаміки розвитку світового ринку відновлюваних джерел енергії демонструє те, що незважаючи на глобальну економічну кризу, гальмування міжнародної торгівлі, політичній невизначеності і скороченні підтримки галузі, попит на відновлювані джерела енергії продовжує зростати. У більшості розвинених країн стратегічними планами є довести частку використання відновлюваних

джерел енергії в загальному енергобалансі до 20-50% в найближчі 10-20 років.

Враховуючи специфічну особливість міжнародного ринку відновлюваної енергетики, який знаходиться на початковому етапі формування та з низьким рівнем конкуренції, для українських компаній є реальна можливість освоїти новостворений ринок. Також, зважаючи на стрімкість розвитку галузі, в українських виробників з'являється додаткова можливість зайняти нішу на ринку. Проте, важливою умовою для здійснення швидкого та фундаментального освоєння галузі є вибір ефективної стратегії виходу на ринок. Процес розширення економічної діяльності на ринок, який стрімко розвивається, вибір конкурентної поведінки, враховуючи короткостроковість періоду виходу та закріплення стійких позицій – це характеристики найбільш ефективної стратегії завоювання ринку, а саме *стратегії економічної експансії*.

Аналіз сучасної літератури доводить, що на сьогодні немає чіткого визначення поняття «економічна експансія». Проте, варто зазначити, що визначення вчених з різних сфер наукової діяльності: політології, правознавства, економіки, соціології та історії (Ушаков, Комлев, Крисіна, Борисов та ін.), зводяться до розгляду категорії «економічної експансії», як розширення сфери економічного впливу, економічних дій країни, фірми, концерну, монополій, господарських зв'язків, що супроводжується агресивною поведінкою загарбницького характеру, спрямованою на економічне, політичне або ін. підкорення.

З огляду на вищесказане, пропонується узагальнене визначення:

«Економічна експансія» – це стратегія виходу на міжнародні ринки, яка передбачає стрімке (агресивне або менш агресивне) охоплення значної ділі ринку для завоювання лідерства.

Подібна форма міжнародних економічних відносин є безперечно найефективнішою для охоплення ринку, який знаходиться на етапі зростання. Саме таким є ринок альтернативної енергетики Європейського Союзу. На підтвердження його привабливості свідчить аналіз факторів виходу на ринок:

1. *Політико-правові чинники*. В країнах-членах ЄС сформована законодавча база в сфері альтернативної енергетики, існує підтримка галузі з боку Європарламенту, визначені норми сертифікації продукції тощо.

2. *Економічні чинники*. Для країн-членів ЄС характерним є зростання цін на традиційні енергоресурси, багатомільйонні інвестиції в галузь альтернативної енергетики, значний ринковий потенціал, висока вартість транспортування газу та нафти.

3. *Природні чинники*. До їх числа належить дефіцит природних енергоресурсів, екологічна безпека, сприятливі кліматичні умови на території країн-членів ЄС.

4. *Науково-технічні чинники*. Для країн-членів ЄС типовим є наявність висококваліфікованих спеціалістів в сфері альтернативних джерел енергії та використання новітніх розробок [3].

Однак, не зважаючи на трансформацію україно-європейських відносин під впливом змін міжнародного політичного клімату у 2014 році (можливість введення в дію Угоди про вільну торгівлю), найважливішим аспектом при виході на ринок Європейського Союзу залишається порівняльний аналіз політико-правового середовища, яке відіграє ключову роль у визначенні перспектив міжнародного співробітництва економічних суб'єктів і пріоритетів діяльності українських компаній в умовах європейської політико-правової системи, в реалізації стратегій

проникнення та бізнес-поведінки українських виробників в умовах європейського ринку. Політико-правове середовище в ЄС впливає на економічний розвиток країн-членів і формує можливість застосування різних принципів побудови бізнес-стратегій для зарубіжних компаній, які виходять на даний ринок. Основною метою аналізу політико-правового середовища є дослідження характеристик політико-правової системи, визначення стану політико-правової стабільності та інтенсивності правового впливу на підприємницьку діяльність галузі та оцінка політичних і правових ризиків.

Загальний аналіз енергетичного законодавства ЄС дозволяє виділити кілька основних принципів здійснення енергетичної політики ЄС, які мають істотний вплив на прийняття рішення щодо виходу українських виробників на ринок ЄС:

– принцип недискримінації, що для енергетичного ринку означає заборону на включення дискримінаційних умов у договори про енергопостачання та дає можливість «доступу третьої сторони» (українських виробників) до ринку;

– принцип транспарентності, що характеризує прозорість ситуації на внутрішньому ринку, можливість одержання інформації споживачами про рівень цін на енергоносії, а також спостереження Союзом за поставками й транзитом енергоресурсів, що дає можливість прозорого входу на ринок відновлюваних джерел енергії українським виробникам та є гарантією підтвердження якості їх продукції для споживачів;

– принцип не заподіяння шкоди навколишньому середовищу, що відображає наявність відповідних сертифікатів в українських виробників та відповідність стандартам при діяльності на європейському ринку відновлюваних джерел енергії;

– принцип урахування соціального чинника в енергетичній політиці, що демонструє зацікавленість українських компаній у підвищенні соціальної значущості відновлюваної енергетики та популяризацію екологічного енергозабезпечення серед населення [2].

Вищеперераховані принципи спрямовані на забезпечення стабільності енергопостачання, підвищення енергоефективності та розвиток галузі відновлюваних джерел енергії. Для українських виробників енергії з відновлюваних джерел, зведений перелік принципів функціонування енергетичного ринку ЄС є можливістю використання сильних сторін європейського ринку для його освоєння, серед яких сформований попит з боку споживачів, сильна державна підтримка виробників альтернативної енергії, наявні фінансові можливості використання відновлюваних джерел енергії з боку споживача та промислового сектору ЄС, культурні чинники підтримки екологічного споживання енергії.

З метою підтримки ринку відновлюваних джерел енергії Євро Комісія розробила Директиву 2009/28/ЄС «Про заохочення використання енергії з відновлюваних джерел». Дана директива встановила принцип «20-20-20»: до 2020 року економію на 20% споживання первинної енергії, викидів парникових газів, а також збільшення на 20% частки використання відновлюваних джерел енергії в загальному споживанні.

Важливою особливістю Директиви 2009/28/ЄС є можливість співробітництва ЄС з третіми країнами щодо відновлюваних джерел енергії при дотриманні наступних умов:

- електроенергія має споживатись в ЄС;
- електроенергія повинна вироблятись за допомогою новітнього обладнання (після червня 2009 р.);

– експорт електроенергії, що виробляється, не повинен користуватись дотаціями.

Відповідно до цього рішення, Албанія, Боснія та Герцеговина, Хорватія, Колишня Югославська Республіка Македонія, Косово, Молдова, Чорногорія, Сербія та Україна взяли зобов'язання щодо обов'язкової частки відновлюваної енергії в структурі загального споживання у 2020 році. Частки були розраховані, базуючись на методології ЄС: Албанія – 38%, Боснія та Герцеговина – 40%, Хорватія – 20%, Колишня Югославська Республіка Македонія – 28%, Молдова – 17%, Чорногорія – 33%, Сербія – 27%, Україна – 11%, Косово – 25% [5].

Зважаючи на зобов'язання України щодо збільшення використання відновлюваних джерел енергії до 11% до 2020 р. та стимулювання внутрішнього ринку, для українських компаній, задіяних на ринку відновлюваної енергетики, положення Директиви 2009/28/ЄС надають можливість довести конкурентоспроможність продукції українського походження та зайняти частку європейського ринку. Проте, необхідно звернути увагу на існування подвійного бар'єру проникнення на європейський ринок відновлюваної енергетики для українських компаній, який передбачає дотримання загальноприйнятих норм та правил Директиви ЄС та відповідність вимогам Регламенту кожної країни-члена окремо.

Аналіз політико-правового середовища Європейського Союзу дає можливість зробити наступні висновки, що наявність чітко визначених норм та сертифікатів якості для діяльності на евро ринку дає змогу українським виробникам показати конкурентоздатність продукції на міжнародному ринку та стимулює українських виробників до підвищення якості продукції, до інвестування у інноваційні методи та новітнє обладнання, що позитивно відображатиметься на якісному задоволенні сформованого попиту на ринку ЄС. Наявність чітко сформованих законів, стабільного та врегульованого політико-

правового середовища ЄС, дозволяє українським виробникам відновлюваних джерел енергії розробити стратегію економічної експансії європейського ринку відновлюваних джерел енергії.

Висновки і пропозиції. В умовах світової економічної глобалізації та загострення проблеми енергетичної кризи, актуалізується роль відновлюваних джерел енергії для забезпечення зростаючого попиту на енергію, що зумовлює формування нового ринку у світовій господарській системі – ринку відновлюваних джерел енергії. Початковий етап розвитку ринку характеризується відсутністю інтенсивного конкурентного середовища, невизначеністю основних гравців на ринку та нерозподіленістю часток ринку, що зумовлює можливість для українських виробників відновлюваної енергетики продемонструвати рівень конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Поряд з тим, для успішного виходу на ринок ЄС, необхідне глибоке дослідження юридичних аспектів економічної діяльності українських підприємств на міжнародному ринку. Здійснення порівняльного аналізу законодавчої бази України та ЄС в галузі відновлюваної енергетики дозволили зробити позитивні висновки щодо привабливості європейського ринку та виявити особливості законодавства Європейського Союзу. Тому, при побудові стратегії виходу компанії на міжнародний ринок необхідно приділяти велику увагу аспектам міжнародного права для передбачення політико-правових ризиків іноземного ринку.

Стратегія економічної експансії є найбільш ефективною в сучасних умовах глобалізації світового господарства та здатна забезпечити швидкий вихід українським компаніям на ринок ЄС та зайняти свої ніші на ньому. Крім того, українські виробники енергії з нетрадиційних джерел, за допомогою короткострокового характеру експансії, можуть вдало використати посткризовий період ринку ЄС через обережність пропозиції на ринку.

Список літератури:

1. Алексеенко С.В. Нетрадиционная энергетика и энергоресурсосбережение // Инновации. Технологии. Решения. 2006. – № 3 (март). – С. 38-41.
2. Білоцький С.Д. Роль міжнародного права у розвитку екологічної альтернативи сучасній енергетиці // Збірка матеріалів Міжнародної наукової конференції «Роль міжнародного права в розвитку екологічної альтернативи сучасній енергетиці» (25 квітня 2012 р.). – К.: «Фенікс», 2012. – 298 с., с. 11-131.
3. Данилова Н.В. Міжнародне стратегічне економічне партнерство України з країнами-членами ЄС на ринку альтернативної енергетики: сутність та напрями / Н.В. Данилова, О.В. Кравченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012 г., № 4. – С. 57-60.
4. Хмельницький Л.Ю. Использование возобновляемых источников энергии как механизм для преодоления диспропорций макроэкономического развития / Л.Ю. Хмельницький // Проблемы региональной энергетики. – 2010. – № 3. – С. 25-34.
5. Українська енергетика UA-Energy.org [Електронний ресурс]: україн. версія / аналітичний центр «Діксі Груп». – Електрон. дані. – К.: Українська енергетика UA-Energy.org, 2012. – Режим доступу: <http://ua-energy.org/post/25571> (дата звернення: 30.10.2014). – Україна зобов'язалася отримати 11% енергії з відновлюваних джерел до 2020 року.
6. Listverse. Аналітичний портал для молодих науковців університету Південної Кароліни (Бізнес-школи Далри Мур) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://listverse.com/2009/05/01/top-10-renewable-energy-sources/> (дата звернення: 13.09.2014). – Top 10 Renewable Energy Sources (від 1.03.2012).
7. Index Mundi – Crude Oil (petroleum), Dated Brent, US Dollars per Barrel 2014 – [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <http://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=crude-oil-brent&months=360> (дата звернення: 30.10.2014). – Crude Oil (petroleum), Dated Brent, light blend 38 API, fob U.K., US Dollars per Barrel.

Данилова Н.В.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Билоцкий С.Д.

Институт международных отношений

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭКСПАНСИЯ И МЕХАНИЗМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ ЕС

Аннотация

В статье охарактеризованы основные тенденции мирового хозяйства, выделена проблема обеспечения мирового спроса энергопотребления. Проанализированы основные причины развития мирового рынка альтернативной энергетики и механизмы регулирования европейского рынка альтернативной энергетики. Предложена стратегия экономической экспансии европейского рынка возобновляемых источников энергии под влиянием интенсификации международных экономических отношений.

Ключевые слова: рынок возобновляемых источников энергии; регулирование европейского рынка возобновляемых источников энергии; стратегия экономической экспансии.

Danylova N.V.

Taras Shevchenko National University

Bilotskiy S.D.

Institute Of International Relations

THE ECONOMIC EXPANSION AND LEGAL REGULATION OF EUROPEAN RENEWABLE ENERGY MARKET

Summary

This paper studies recent trends of the world energy supply. The role of renewable energy sources in solving energy problems is revealed. The main factors affecting the EU renewable market development are identified. The appeal of the EU-renewable energy market is explored. The economic expansion strategy is proposed as the main strategic partnership between the EU and Ukraine.

Keywords: renewable energy; the EU State Regulation of renewable energy market; economic expansion.

УДК 336.62

ЛІЗИНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Диба О.М., Гернего Ю.О.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

У статті обґрунтовано теоретичні основи лізингу. Наведено класифікаційні ознаки для виокремлення видів лізингу, можливості та перспективи їх використання в процесі реалізації інноваційних проектів. Звернуто увагу на методику розрахунку ефекту від застосування лізингу. Оцінено ефект від використання лізингу інноваційного спрямування в Україні. Обґрунтовано зарубіжний досвід та практику лізингу за рахунок ресурсів вітчизняних фінансових установ.

Ключові слова: інновація, лізинг, інвестиційний кредит, інноваційний проект, види лізингу.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки під час реалізації інноваційних проектів виникає потреба диверсифікації джерел фінансування. Особливого значення для суб'єктів господарювання набуває кредитування, оскільки саме кредит дозволяє залучити необхідний для впровадження інновацій обсяг фінансових ресурсів оперативної. На сьогодні найбільш відомим та поширеним є інвестиційне кредитування інноваційних проектів. Проте, на практиці для суб'єктів господарювання часто доцільним є використання альтернативних можливостей залучення фінансових ресурсів, тому актуальності набуває дослідження особливостей та переваг їх застосування. Зокрема, зважаючи на потреби національного ринку, розглядаємо лізинг як альтернативу інвестиційного кредитування інноваційних проектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на актуальність наведених вище питань, дослідженням лізингу в контексті реалізації інноваційних проектів займалися вітчизняні та зарубіжні фахівці. Теоретичні основи лізингу визначені класиками політичної економії Г. Бріггемом та К. Дж. Ван Хорном. Стан ринку лізингових послуг в Україні та перспективи його розвитку розглядали в своїх працях С. Брус, Д. Василенко, Р. Капроні, С. Кисіль, Н. Рязанова, Н. Менгух, Я. Онищук, Г. Холодний, Т. Черемисова та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, в процесі узагальнення наукових досліджень щодо теоретичних основ та практики використання лізингу, встановлено, що не зважаючи на вагомий доробок фахівців, ще не-